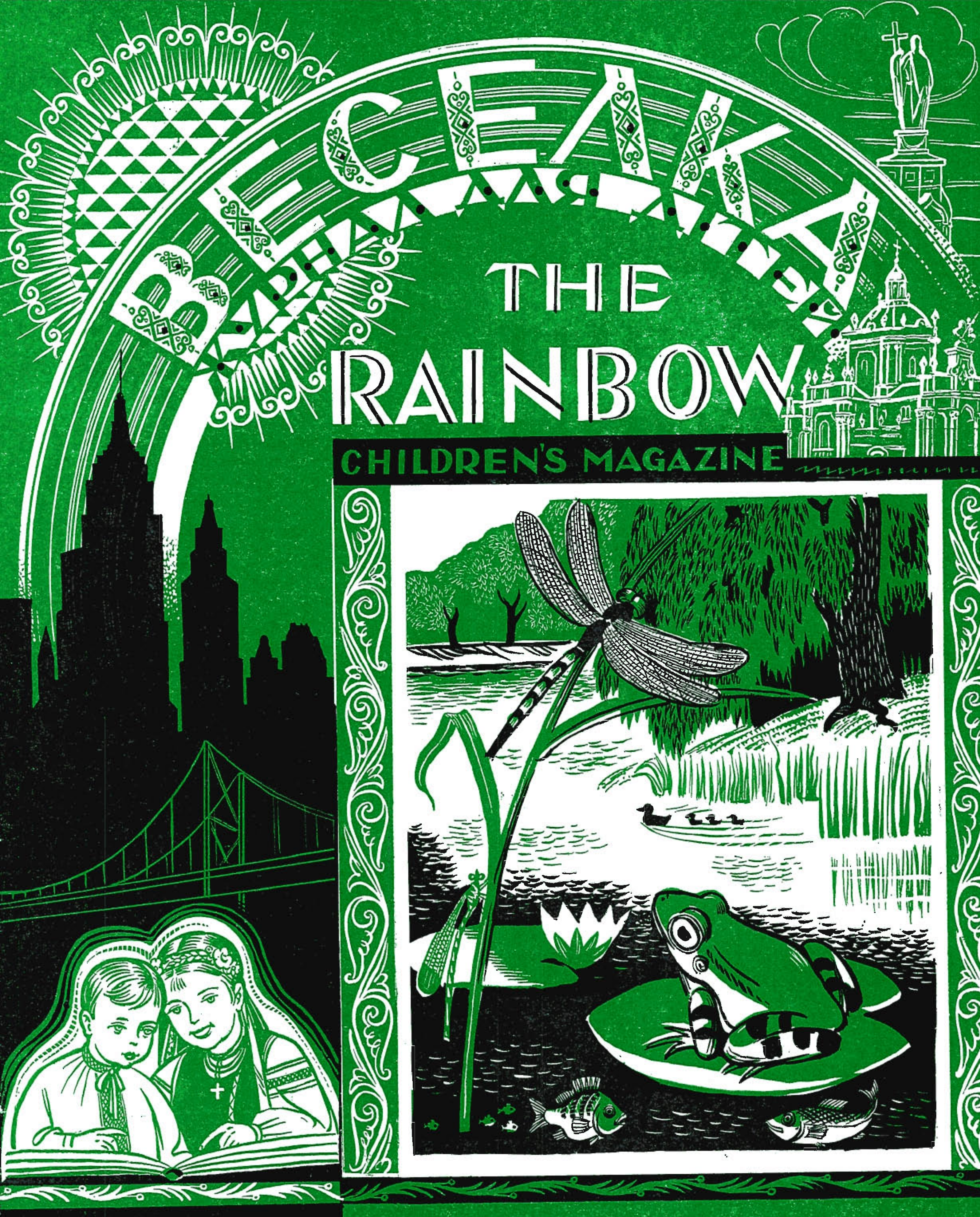

РІК VII. ТРАВЕНЬ 1960 Ч. 5 (69)

Наша пошта

> Усім, хто привітав нас з Воскресенням Христовим, — щире спасибі складає Видавництво й Редакція
>
> „В Е С Е Л К И"

Катерина Горбач з Франкфурту, Німеччина, пише:

Дорога „Веселко!"

Я звуся Катерина Горбач. Маю дев'ять з половиною років і мешкаю у Франкфурті над Майном. Ходжу до четвертої кляси початкової школи і буду складати іспит до гімназії. На українське Різдво у нас була ялинка. Діти колядували й деклямували. Я грала на флейті й розповідала коротке оповідання про хлопчика. Усі діти дістали букварі й молитовники. Тутешні українські діти дуже слабо або й зовсім не вміють по-українськи. Щойно від весни має бути в нас суботня школа.

Ті букварі, які дістали діти під ялинку, подарувало Братство Вояків Української Дивізії із Клівленду. Я дістаю „Світанок", додаток для молоді „Нашого Слова."

Улітї їду на пластовий табір. Там дуже гарно: робимо прогулянки, купаємося, вчимося співати і танцювати. Я вже знаю „аркана" і „коломийку". Маю меншого брата, Марка, який цього року поїде також на табір. Моя маленька сестричка Марина мусить ще кілька років підождати, поки туди поїде.

Може знайдеться якась добра українська дитина, що присилатиме нашій суботній школі прочитані числа „Веселки".

Сердечно Тебе здоровлю!

Відповідь Редакції:

Дорога Катрусю!

Дякуємо Тобі за гарного листа. Тішить нас, що Ти вмієш писати й читати по-українськи. Після повороту з табору напиши нам, як провела час. На Твою адресу висилаємо кілька примірників кожного числа „Веселки" для суботньої школки. Напиши нам, чи отримуєш. Твоя думка, щоб діти в Америці посилали прочитані числа „Веселки" своїм ровесникам в Европі — дуже добра. Сподіваємося, що читачі нашого журналу радо будуть це робити.

Бажаємо Тобі успішно скласти іспити до гімназії й вітаємо Тебе, Марка й Марину.

Розгадаймо!

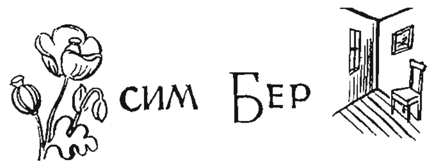
1. ХРЕСТИКІВКА

(Уклав Володя Пилипчук)

× — — —	напій
— × — —	домашня тварина
— — × —	нічний птах
— — — ×	тонкий матеріял

Букви на місці хрестиків дадуть назву хижого звіра.

2. РЕБУСИК

Відчитайте ім'я й прізвище головного героя відомої історичної повісти для молоді Івана Франка.

***

3. ФІГУРАЛЬНА ЗАГАДКА

(Уклав О. Цукорник)

— — ×	1. хитрий звір
× — —	2. знаряд зору
— — ×	3. дієслово в першій особі однини
× — —	4. протилежне до „добре"
— — ×	5. озеро між ЗДА і Канадою
× — —	6. інакше — століття
— — ×	7. приправа до куті
× — —	8. циганське жіноче ім'я.

***

ПОВІДОМЛЕННЯ В СПРАВІ КОНКУРСУ: Тому, що тільки незначна кількість читачів прислала розгадки з чисел „Веселки" за січень, лютий і березень, конкурс і льосування нагород за правильні розв'язки загадок з тих чисел проголосимо спільно з конкурсом і льосуванням нагород за розгадки з чисел за квітень, травень і червень ц. р. Цей конкурс відбудеться в липні ц. р., а вислід його буде проголошений в числі „Веселки" за серпень ц. р. Тоді також вмістимо розгадки з чисел „Веселки" за січень, лютий і березень. Останній реченець надіслання розгадок — 10-го липня ц. р.

Залеглі книжкові нагороди будуть розіслані дітям у травні.

ВЕСЕЛКА — THE RAINBOW

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Андрусева. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $ 4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
П. Холодний — Весна над річкою

Роман ЗАВАДОВИЧ

БЛАГОСЛОВИ НАС, БОЖА МАТИ!

**До Тебе, Пресвята, з квітками
Ідем ми, діти, мов до мами,
Схиляємось до ніг Твоїх,
До шати, білої, мов сніг.**

**Благословляй нас, Божа Мати,
На славу Богові зростати,
На радість людям і батькам —
Допомагай, Пречиста, нам!**

**Не просим скарбів-самоцвітів,
Від них немає щастя в світі —
Та силу подаруй нам Ти
В чеснотах, доброcті зрости.**

**Знання і мудрість дай здобути,
Зборoти всяке лихо люте
І ласку нам святу подай
Розвеселити Рідний Край!**

Ганна ЧЕРІНЬ

НА СВЯТО МАТЕРІ

**Мамо, ти — як сонце вліті!
Ти — з усіх найкраща нам!
І тебе нікому в світі
І нізащо не віддам!**

**Ти до школи будиш вранці,
Вариш нам смачний обід,
Вчиш мене народних танців,
Вчиш, що слід, а що не слід.**

**Ти завжди, матусю, з нами,
Від біди нас бережеш.
Хочу я на Свято Мами
Щось для тебе дати теж.**
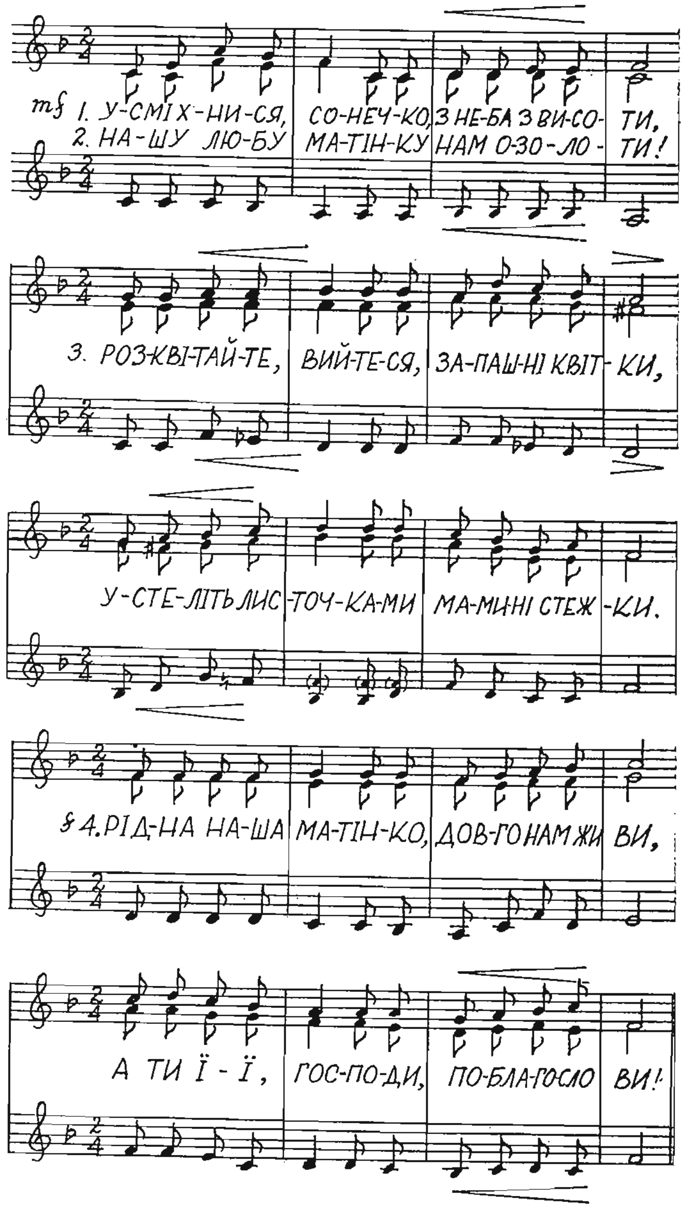
**Я взяла з своєї „свинки"
Доляр двадцять — все, що мала,
І купила три хустинки!
Дві години вибирала!**

**Це, звичайно, не багато,
Й щоб Твоє відзначить Свято,
Я для Тебе, мамцю мила,
Віршика цього завчила.**

**Є ще й третій подарунок:
Мамі в щічку поцілунок.**

Слова: Р. ЗАВАДОВИЧА Музика: О. ЗАЛЕСЬКИЙ

УСМІХНИСЯ, СОНЕЧКО...

**Усміхнися, сонечко, з неба з висоти,
Нашу любу матінку нам озолоти!**

**Розцвітайте, вийтеся, запашні квітки,
Устеліть листочками мамині стежки.**

**Рідна наша матінко, довго нам живи,
А ти її, Господи, поблагослови!**

ЩО В СВІТІ НАЙКРАЩЕ?

„Що в світі найкраще?" — таке запитання поставив один часопис у Швеції. Читачі часопису надіслали тисячі відповідей, але нагородою відзначено тільки дві відповіді. Першу нагороду дано за відповідь: „Найкраще в світі — це мамині очі".

Володимир **РАДЗИКЕВИЧ**

Ілюстрації **Е. КОЗАКА**

ЛІСОВА ЦАРІВНА

Виступають: Царівна, Сова, Мишка, Вивірка, Вовк, Ведмідь, Зайчики, Лисичка, Дятель, Коники-Стрибунці.

Ліс. На галяві шатро з зеленого гілля. Перед шатром на лежанці Лісова Царівна в зеленому одягу. Коло неї Сова.

1 ЯВА

СОВА *(тримає руку на живчику Царівни)*. Гарячка висока, і живчик заскорий. Царівні полежати треба, бо хвора.

ЦАРІВНА. Чомусь мені дуже головка болить, в очах все двоїться, тремтить, мерехтить.

СОВА. Я дам тобі ліків з ромену і м'яти. Полегшає зараз, і будеш ти спати.

ЦАРІВНА *(укладаючись на лежанці)*. Що в нашому лісі? Сніги вже сплили? Пташки прилетіли? Квітки зацвіли?

СОВА. Вже снігу немає, і всі, що у гаї, на тебе, Царівно, тужливо чекають.

(Царівна засинає. Вбігають два ЗАЙЧИКИ в підскоках. Не бачать Царівни).

2 ЯВА

ПЕРШИЙ ЗАЙЧИК. А бач, я скоріше прибіг до мети! Звинніший, спритніший тепер я, ніж ти!

ДРУГИЙ ЗАЙЧИК. Ану, повторім ми іще раз наш біг! Ніде нема швидших ніжок від моїх!

СОВА *(гостро)*. А будьте ви тихо, малі пустуни! Ану, один з другим геть звідси гони! Уже забирайтеся звідси! В цю мить! Та ж бачите: хвора Царівна тут спить!

(Злякані Зайчики споглядають на Царівну).

СОВА. Скажіть там у лісі пташатам усім, щоб стримались трохи зі співом своїм. І річці скажіть, щоб шуміла помалу, бо наша Царівна всю нічку не спала.

(Зайчики вибігають. Сова нахиляється над Царівною і приглядається. Вбігає МИШКА).

3 ЯВА

СОВА *(грізно)*. Хто ти, хто? Чого тут ходиш? Збитки тут якісь заводиш?

МИШКА. Я маленька мишка, збіжжя їм у полі, корінці у лісі, зерно у стодолі. Я почула вістку звечора ще вчора, що Царівна наша дуже-дуже хвора. Я прибігла нині, принесла в дарунку шаль оцей Царівні в гарних візерунках.

(Царівна прокидається, бере дарунок. Мишка трясеться зі страху).

ЦАРІВНА. Дякую сердечно, Мишечко-Гризунко! Я не сподівалась цього подарунка. Ти чого трясешся? Сталось щось погане?

МИШКА *(показує на Сову)*. Я боюся дуже оцієї пані! . .

ЦАРІВНА. Годі вже лякатись і боятись годі! Звірі в моїм царстві мусять жити в згоді, і сова це знає. Не люблю такого, як сильніший кривдить другого, слабого, і суворо завжди кожного караю, хто кров проливає в нашім тихім гаї.

(Вбігає ВИВІРКА, розглядається).

4 ЯВА

ВИВІРКА. Звусь я Вивірка чи Білка. Де найвища в лісі гілка, я скачу на неї звинно і горішки їм невпинно. Нині довго бігла пішки, щоб ліскові ці горішки принесла якраз у пору я Царівні нашій хворій.

(Подає горішки, Царівна дякує. Вбігають три Зайчики, збентежені, переляканi).

5 ЯВА

ПЕРШИЙ ЗАЙЧИК. Там іде Вовчисько!

ДРУГИЙ ЗАЙЧИК. Ось він уже близько!

ТРЕТІЙ ЗАЙЧИК. Очі світять грізно!

ПЕРШИЙ ЗАЙЧИК. Утікаймо!

ДРУГИЙ ЗАЙЧИК. Щоб не було пізно.

(Звірі готуються втікати).

ЦАРІВНА *(підводиться)*. Ви не бійтесь, не тікайте! Я тут є між вами! Лад умію я зробити навіть між вовками.

(Входить ВОВК з китицею квітів).

6 ЯВА

ВОВК *(до звірів)*. Не підходьте близько! Гляньте, я вовчисько! Вовчі в мене очі, світять серед ночі. Тебе я, Царівно, прошу ось уклінно: прийми мої квіти, я буду радіти.

(Звертається до Царівни з низьким поклоном. Грізно дивиться на Зайчиків, вони ховаються).

ЦАРІВНА. Тішуся я дуже, Вовче-панібрате, що прийшов Царівну ти обдарувати, і направду в мене радість превелика, що у тебе вдача не така вже дика, що мої закони ти шануєш в гаї, що ніхто на тебе вже не нарікає.

МИШКА. Ось іде Лисичка й ще хтось в окулярах.

ВИВІРКА. Чорнокнижник, певно, знається на чарах.

ПЕРШИЙ ЗАЙЧИК. Це пан Дятель, Твердоніс.

ДРУГИЙ ЗАЙЧИК. Він лікує цілий ліс.

(Входять ЛИСИЧКА і ДЯТЕЛЬ).

7 ЯВА

ЛИСИЧКА. А, добридень, товариство! Я — лисичка з бору! Я відвідати приходжу королівну хвору. Доктор Дятель всі недуги з успіхом лікує, знає ліки, знає зілля, часом і чарує. Він і зуби виривае, вміє шприца дати, вміє в горло подивитись і зоперувати.

ДЯТЕЛЬ. Дозволь, королівно! Ось є тепломір, як маєш гарячку, то вмить її змір. У середу стала погана погода. Воно ж і не диво — прийшла прохолода, змочив дощ у лісі стежки і доріжки, від того промокли Царівнині ніжки. Тепер буде добре, бо маю я ліки, що скоро припинять всі болі великі. *(Подає пляшечку).*

СОВА. Що це? *(Цікаво заглядає).*

ДЯТЕЛЬ. Прошу дуже не перешкоджати! Я мушу негайно цього шприца дати. *(Бере руку Царівни і дає шприц).* Вспокоїться серце, гарячка минеться, і встане Царівна, до нас усміхнеться.

(Всі звірі стають довкола лежанки обличчям до Царівни. Входить ВЕДМІДЬ з великим відром).

8 ЯВА

ВЕДМІДЬ. Доброго ранку!

(Всі звірі в великій тривозі).

ВЕДМІДЬ. Доброго ранку я всім вам бажаю, Царівні із меду дарунок складаю.

(Царівна, усміхаючись, зіскакує з ліжка).

ЦАРІВНА. Мені дуже мило, що наш пан Бурмило до нашої хати прийшов повітати мене у недузі. Тепер, мої друзі, я зовсім здорова, до праці готова. Але попереду з'їмо трохи меду, скуштуєм горіхів з великої втіхи, що скрізь у природі всі звірі є в згоді. З'їмо і потому ми пісню знайому гуртом заспіваєм: „Ой, під гаєм, гаєм" . . . А може козацьку, а потім воякьку, про славу стрілецьку, дзвінку, молодецьку, а третю повстанську, нову, партизанську. Ти будь диригентом, Ведмедю-Бурмило, бо й голос ти маєш і в лапищах силу.

(Звірі уставляються, Ведмідь диригує. Всі співають: „Гей, там на горі Січ іде", „Гей, ви стрільці січовії", „Лента за лентою").

ЦАРІВНА. Тепер заведемо укупі танок. Візьмімось за руки, неначе вінок! Музиками Коники тут польові, що грають-співають у буйній траві.

(Входять Коники-Стрибунці з інструментами. Танок).

(Завіса)

БОРИС ГРІНЧЕНКО

Давно вже, бо майже 70 років тому (в 1891 році) в дитячому журналі „Дзвінок", що виходив у Львові, появилось оповідання під заголовком „Олеся", а незабаром вийшло воно й окремою книжечкою. З того часу це оповідання друкувалося раз-у-раз у різних читанках, і завжди радо читали його діти і старші. І не диво: „Олеся" — один із найкращих творів нашої дитячої літератури. Написав це оповідання великий приятель дітей, відомий письменник Борис Грінченко.

Ще дитиною дуже любив Грінченко слухати українські народні казки, а далі й сам став читати всякі оповідання й вірші. В хлоп'ячому віці прочитав усього Шевченкового „Кобзаря" та славну „Енеїду" Івана Котляревського.

Народився Борис Грінченко у селі недалеко міста Харкова, і в Харкові ходив до школи, бажаючи стати вчителем. Тут він 16-літнім юнаком попав у тюрму за те, що читав книжки, заборонені московською владою. Важкі то були часи в Україні: московський цар заборонив друкувати українські книжки. Але Грінченко не злякався ні тюрми, ні заборони. Ставши учителем, він записував від сільських бабунь і дідів народні казки та й сам почав писати вірші, байки, оповідання, повісті і драми. Узявся також видавати книжечки для дітей, усякими способами обминаючи московську заборону друкувати по-українському. Видав книжечкою свою „Олесю" і багато казок, переклав на українську мову й видав славного „Робінзона Крузо" та інші твори світової дитячої літератури. Написав багато оповідань про українських селян і про дітей — про їх життя під московською владою і в чужій московській школі, хоч і на рідній землі. Згодом Б. Грінченко переїхав жити до Києва і там уклав великий „Словар української мови", у якому зібрано і пояснено 70 тисяч слів нашої мови.

Прожив Борис Грінченко всього 47 років, але життя його було повне праці для України і зокрема для українських дітей, яких раз-у-раз обдаровував він своїми книжечками. В 1910 році Грінченко мусів виїхати до Італії, щоб поправити своє слабе здоров'я, але вже було запізно. Там він і помер 6-го травня — якраз 50 років тому. Його тіло перевезено в Україну й поховано в Києві. Помер Грінченко передчасно, але живе й житиме вічно у вдячній пам'яті українських дітей, які з захопленням читали, читають і читатимуть його чудові твори, особливо прегарне оповідання про малу українку, про славну героїню, дівчинку Олесю.

У найближчих числах „Веселки" читачі нашого журналу матимуть змогу познайомитися ще з декількома творами Бориса Грінченка. *Б. Д.*

Мин. року в травневому числі „Веселки" було надруковане оповідання Б. Грінченка п. н. „Сестриця Галя". Прочитайте його тепер знову.

Борис ГРІНЧЕНКО

Ілюстрація М. ДМИТРЕНКА

МАЛІ ЗАБЛУДИ

(Уривок з оповідання „Ксеня")

— Василю, ходім в ліс по ягоди!

— Ходім!

Пішли, почали ягід шукати. Я скільки нарву, стільки й поїм. Як наївся, питаюся в Ксені:

— А ти наїлася?

А вона сміється з мене: — Та я не їла, а ось квіточок нарвала.

І показує мені пучечок ягід.

— А вже час додому вертатися, — каже Ксеня.

— Чого там?

— Та мати будуть лаяти . . .

— От там лаяти! Ходім далі!

І ми пішли ще далі в ліс. Бігали, гралися і, хоч нам здавалося, що ми трошки походили, але ми й незчулися, як почало вечоріти. Тоді тільки побачили, що вже блукаємо в незнайомому місці.

— Василю, що ж ми будемо робити? — спиталася Ксеня.

— Треба стежки шукати, — відмовив я, — а то скоро смеркне.

— Скоро? А тут є... вовки?.. — промовила Ксеня, і великі її очі розкрилися від остраху ще дужче, а біле обличчя зробилося ще білішим.

— Ну, вовки там!.. — відказав я, бадьорячися, хоч і сам щось не дуже спокійно мався. — Побіжімо краще назад! Ну!

Ми побігли кущами. Віти били нас по обличчях, шкрябали. Незабаром Ксеня почала зоставатися позаду.

— Василю, не кидай мене... Я боюся...

Я зупинився: — Дай руку, побіжимо вкупі.

Але бігти серед густо порослих кущів, за руки побравшися, було зовсім погано. Ми ще трохи побігли, поки обоє, спіткнувшися на коріння, не попадали додолу.

Повставали, дивимося навкруги — нема стежки. Ми пішли помалу, шукаючи дороги. Дивимося — вже перейшли зруб і аж до старого лісу дійшли. Зовсім смеркло, а місяця ще не було, і ліс стояв такий чорний, страшний. Ми зрозуміли, що не туди йшли.

— Будемо тут ночувати...

— У лісі?! А вовки?..

— Ну, там... — Я хотів сказати: — „то дурниця", але не міг. Обом нам схотілося плакати. Усякі думки снувалися в голові. А що, як справді вовки нападуть?. . Розірвуть.

Ксеня притулилася до мене і вже плакала. Мені хотілося її розважити, але я не міг і слова вимовити. Так проминуло кілька хвилин.

Коло того місця, де ми стояли, був великий дубок. Я догадався, що робити.

— Ксеню, зліземо на цього дуба — тут не так страшно ночувати.

— Та я не злізу — високий.

— Дарма, я тебе підсаджу. Лізь спершу ти.

І я, скільки було в мене хлоп'ячої сили, став підсаджувати її на дубок. На наше щастя, перша гілка була не високо, і Ксеня вхопилася за неї. За нею виліз і я, та тільки став на гілку — щось як крикне жалібно та голосно, аж по всьому лісі розітнулося. Я ввесь похолов. Дивлюся, вилетіла з лісу велика сова. Щось тріпалось, пищало у неї в кігтях. Вона кілька разів нечутно махнула своїми м'якими крилами і сховалася в темряві. Увесь трясучися з переляку, я поліз вище і сів на гілці біля Ксені. Чую, вона шепоче мені:

— Василю, що то таке?

— Нічого, то сова піймала пташку.

— Страшно, Василю!..

Сидимо, мовчимо. Нічого не чуть. Я не знаю, чи довго ми там сиділи, тільки бачимо — на небі, над зрубом, щось зайнялося.

— Що воно? — шепоче Ксеня.

— Не знаю: може, горить де.

Ще трошки посиділи — палає все дужче та дужче. Ось уже видко, як щось округле витикається з-за кущового верховіття. Більше, більше...

— Та це ж місяць! — зрадівши, кажу я Ксені.

— Тепер добре буде.

— А що хіба?

— Та видніше, а то бач, як темно.

Місяць потрохи виплив, увесь червоний, вогняний. Далі почав більшати, підбивсь угору. Зробилося зовсім видко: листя на кущах заблищало, як срібне. Веселіше немов зробилося.

Чуємо, щось затріщало долі. Затаїли духа, слухаємо. На прогайльовину вибігло зайченя, стрибнуло раз, удруге і сіло, насторочивши вушка. Шерстинки на ньому аж блищали від місяця. Посидівши трохи і понюшивши носом, воно, мабуть, почуло щось непевне, стрибнуло і зникло в кущах.

— Ксеню, про віщо ти думаєш?

— Так...

— А в мене думка про те, що нас, мабуть, шукатимуть.

— Хто?

— Татко мій.

— Вони не знайдуть, ліс великий.

— Чому не знайдуть? — знайдуть!..

— „А що, як справді не знайдуть?" — промайнуло в голові. Мені знову схотілося плакати. Тільки не заплакав: страшно та й сором Ксені було.

Сидимо, мовчимо... Минула година, друга...

Господи! Ми обоє здригнулися: тріщання, гук по всьому лісі... Що це? Вовки? Може, ведмідь, навіть? Ох, страшно, страшно!.. Чую, Ксеня вчепилася за мене, тремтить уся. А ревіння чи гукання ще більше, ще дужче щось ламається, тріщить. Ох!.. Це ж, мабуть, лісовики...

— Агов!.. Василю-у-у!..

Що це? Наче мене гука?

— Василю!

— Чуєш? Немов кличуть, — шепоче Ксеня.

— Цить!

— Знов: — Василю! — Так це ж кличуть, їйбо кличуть! Ще трохи підождав, послухав... Батьків голос зовсім добре чути. Знайшли, знайшли! Ми так зраділи, що трохи не попадали з дерева.

За кілька хвилин батько вів нас обох за руки з лісу.

Микола ЩЕРБАК

ВІРШОВАНА

Ї — їжак, що лізе з рову,
Мов копичка у листках,
І наношує до схову
Яблука на колючках.

Й — це йорж, маленька рибка,
Має гострі поплавці
І втікає дуже швидко —
Вдержиш ти її в руці?

Ілюстрації **Е. КОЗАКА**

АБЕТКА

К — золотоверхий Київ,
Із прадавніх ще віків.
Він столиця України,
Краю славних козаків.

Л — це ластівка літає,
Легко лине над ставком,
І зі щебетом торкає
Хвилі лагідним крилом.

СПОГАД ІВАСЕВОГО БАТЬКА

Учні парафіяльної школи св. Миколая в Шикаґо на доручення вчительки української мови п. д-р Марії Овчаренко спитали батьків, чи вони не мають яких спогадів про великого нашого митрополита Андрея Шептицького. Батько Івася О. Драґанчука розповів про свою зустріч з Митрополитом у горах Карпатах, а Івась записав і прислав до „Веселки". Радо друкуємо цей спогад про Великого Митрополита, якого поважають усі без вийнятку українці.

Вже високо піднялося сонце і своїм промінням пробиралося в найглибші гірські провалля, коли поїзд вузькорейкової залізниці, тяжко сапаючи, підвіз нас під новацький пластунський табір у Підлютому.

Митрополит А. Шептицький (перший ряд, посередині) серед пластунів

Стійковий новак на кладці задержав нас, аж надійшли ще два новаки змінити стійку біля літньої палати митрополита Шептицького. Ще й досі причуваються нам рівномірні кроки стійкових, які з палицями на раменах тримали постійну почесну стійку біля дому найбільшого добродія Українського Народу, а дітвори зокрема.

Сонце помалу ховалося за шпилі гір. Вікно з резиденції Митрополита, звернене в сторону табору, було відчинене. У вікні з'явилася могутня, маєстатична постать Великого Митрополита, і вихилилося обличчя з великою сивою бородою та усміхненими голубими очима. Довгий уважний погляд, а потім м'які, як шовк, батьківські слова:

— Пластунчику! Пластунчику!

Стійковий став на струнко і так мовчки привітав Митрополита.

Не одержавши відповіді, Митрополит ще уважніше подивився на малого пластуна-стійкового, потім ще раз закликав:

— Пластунчику! Пластунчику!

Але виструнчений стійковий мовчки стояв перед Митрополитом, бо його навчили, що на стійці не можна ні з ким говорити.

Дижурний юнак привів на зміну стійки двох новаків. Дотеперішні стійкові, передавши стійку, склали звіт дижурному і згадали про появу Митрополита. Дижурний юнак пішов з ними до палати Митрополита, щоб виправдати їх за те, що вони не відповіли на його поклик.

Усміхнений Митрополит з батьківською любов'ю обняв хлопчиків і сказав:

— Любі-дорогі діти! Не тільки я, але й цілий Українській Нарід гордий з того, що має таких пластунів, які добре знають свій пластунський обов'язок, високо держать свій прапор і всюди виконують як слід обов'язки супроти Бога, Батьківщини і Пласту. Кажу вам, дорогі діти, що Український Нарід ніколи не пропаде, коли він зміг виховати таких юнаків, як ви! Вірте, що сонце волі нашого народу зійде і засяє ясним промінням, а воскресла Україна пригорне вас до свого розрадуваного серця. Будьте завжди вірні Богові та святим Його законам, ростіть на славу Богові та на радість батькам і Україні.

Борис ГРІНЧЕНКО

ЛАСТІВКА

Ілюстрація Е. Козака

— Ти знов защебетала у мене під вікном, із вирію вернувшись, клопочешся гніздом. А там же вічне літо, як Божий рай, — чого ж вернулась знову ти у мій журливий край?

— Хоч літо там і сяє — любіше тут мені: така квітчасто-пишна Вкраїна повесні, така квітчасто люба, що й в тім край-раю все бачу я хатинку, де це гніздечко в'ю.

Алла КОССОВСЬКА *Ілюстрація М. ДМИТРЕНКА*

ЯК ОЛЕСЬ УРЯТУВАВ ПЕСИКА

Якось у неділю по обіді Олесь зі своєю сестричкою Галею вертався з міста додому.

Була весна, вранці перейшов дощ, і скрізь стояли великі калюжі. Діти були по-святковому вдягнені, погода була чудова, сонце весело світило. Нараз увагу дітей привернула велика юрба народу, що зібралася на розі вулиці і щось спостерігала, голосно балакаючи й вимахуючи руками. Галя мовчки схопила Олеся за руку, і вони, перебігши вулицю, опинилися в юрбі перед високою загорожею з кільчастого дроту. Загорожа оточувала широку яму, в якій мали будувати фундамент майбутньої школи. Береги ями були прямовисні й мокрі від дощу, і на дні її діти побачили цементовий басейн, повний води. Певно його збудували для того, щоб робітники-будівельники завжди мали воду під рукою.

Тепер роботи не було, бо була неділя, і всі входи за загорожу були замкнені. А в басейні з водою діти побачили маленького собачку, що плавав, не сягаючи дна короткими лапками; він розпачливо бив ними по воді, намагаючися вдержатися на поверхні.

— Песик тоне! — скрикнув Олесь і глянув на сестру.

Галині очі не відривалися від басейну. Вона бачила, що песик втрачає останні сили, і, боляче стискаючи Олесеву руку, другою рукою махала в повітрі, начебто хотіла допомогти нещасній тваринці. Люди навколо співчутливо гомоніли, але ніхто не зважувався перелізти через високу огорожу.

І враз, висмикнувши свою руку з руки сестри, на огорожу кинувся Олесь. Він спритно, мов вивірка, перехопився на другий бік, залишивши на дротах добрий шмат штанів. Скотився вниз глинястою обочиною ями і за коротку хвилину вже був над басейном. Побачивши його, песик наче зрозумів, що прийшов порятунок. Зібравши сили, він підплив до місця, де був Олесь і, б'ючи лапками по воді, дивився на хлопця благальними очима і жалісно скавулів.

Олесь нахилився над басейном, простягнув руку і схопив песика за передні лапки. Ще секунда — і песик був на землі. З бурхливою радістю кинувся він лизати руки свого рятівника.

Олесь підхопив песика і почав дряпатися нагору. Коли вони досягли огорожі, десяток рук прийняв песика від Олеся. Відразу знайшлися і господарі песика — якісь два хлопчики. Вони урочисто понесли тваринку через вулицю, і юрба розійшлася. Олесь і Галя лишилися вдвох.

Тоді Галя глянула на брата і ахнула:

— Що ти наробив! Як ти вимазався! І штани подер! Що тепер скаже мама?

Олесь невдоволено глянув на сестру в новій суконці й на хвилину знияковів. Але якесь добре, тепле почуття сповнило його радістю, і він, рішуче труснувши головою, сказав:

— Нічого мама не скаже! Адже ж я врятував песика.

Коли діти несміливо переступили поріг своєї хати, мама перелякано кинулася до Олеся. Вигляд у хлопця був такий, наче він вихопився з-під авта. Та коли Олесь розповів мамі свою пригоду і, схиливши голову, чекав на її присуд, мама притягла до себе свого замурзаного сина і тихо-зворушено сказала:

Добре, мій хлопчику, завжди роби так, не жалій нічого, щоб урятувати живу істоту, особливо, коли це людина! А тепер — гайда у ванну!

Олесь схопив і ніжно поцілував мамині руки. Він ще раз відчув, що мама — його найкращий друг.

К. ПЕРЕЛІСНА

ЗРУЙНОВАНЕ ГНІЗДЕЧКО

Над пустим гніздечком
Пташечка стрибала:
„Хто забрав яєчка,
Що я тут поклала?"

З тих яєчок скоро
Вже були б пташата . . .
І кому не сором
Гнізда руйнувати?

„Хто скривдив так тяжко?
Чи ж не знають люди,
Що й найменша пташка
Має серце в грудях?"

Володимир МАЦЬКІВ

Ілюстрація П. ХОЛОДНОГО

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

V. РІЗЬБА

Коли дівчата та жінки прикрашали свої хати та одежу прегарними вишивками, то й хлопці та старші чоловіки також не залишались позаду. Вони прикрашали хатнє устаткування, зроблене з дерева, столи, скрині, стільці, мисники, полиці, ложники, також одвірки, сволоки та дерев'яний посуд, як коновки, маснички, а навіть волячі ярма й сани.

У гуцульській різьбарській робітні.

Вони вирізували гострими ножами та різачками (різцями) на поверхні дерев'яних предметів різні орнаменти-прикраси, що деякою мірою нагадують вишивки. Так тривало цілими століттями. Одначе в новіші часи такі предмети почали виробляти в фабриках уже без прикрас.

В деяких частинах нашої Батьківщини (наприклад на Гуцульщині) різьба досягла дуже високого мистецького рівня, і фабричні вироби не змогли її витиснути. Гуцули, мешканці Карпат, милуються в усьому, що гарне. Різьбарством займалися не раз цілі гуцульські родини. Вони виробляли різні коробки, хрестики, свічники, топірці, бібулярі, ножики до розтинання паперу. Ці предмети купували на пам'ятку люди з інших місцевостей України, коли приїздили в гори на відпочинок. Багато тих виробів продавали в містах поза межами Гуцульщини.

Поряд з різьбарством розвивалась інкрустація. При цьому на дерев'яній поверхні вирізують бажаної форми заглибини і втискають та приклеюють в них кусники дерева такої самої форми, але іншої барви. Часом замість дерева вкладають (інкрустують) кусники дроту, перлової маси або скляні коралики. Опісля поверхню вигладжують. З таких вкладок можна створити дуже гарні взори. Звичайно інкрустацію поєднують з різьбою.

Розказують, що перед першою світовою війною австрійському цісареві подарували кілька предметів, виконаних різьбарями-гуцулами. Різьба так сподобалася цісареві, що він призначив на ті мистецькі вироби окрему кімнату в своєму замку у Відні. І справді, ніде у світі не знайти краще виконаних та прикрашених дерев'яних виробів, як на нашій Гуцульщині.

У деяких містах Америки та Канади можна бачити у крамницях українські дерев'яні вироби, прикрашені різьбою та інкрустацією. Їх радо купують також чужинці.

Треба тільки жаліти, що не всі ці вироби стоять на належному мистецькому рівні. Часто робити їх беруться люди, які не мають добре розвинених мистецьких смаків, а ще частіше відповідного вміння.

(Продовження буде)

П о я с н е н н я:

л о ж н и к — дерев'яна ґалерійка на миснику з вирізами, в які встромляються ложки; с в о л о к — повздовжній бальок у селянській хаті, що піддержує поперечні бальки і дерев'яну стелю.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИПОВІДКИ

У кого рідна ненька, у того голівонька біленька.

У дитини заболить пальчик, а у матері серце.

Мами ні купити, ні заслужити.

На світі знайдеш усе, крім рідної матері.

Нема на світі цвіту цвітнішого, як маківочка, нема ж і роду ріднішого, як матіночка.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Е. КОЗАКА*

ТРАВЕНЬ

У цвіту черешні-вишні,
У цвіту п'янкі бузки,
Ніби знов сніги колишні
Впали з хмари на садки.

По зеленому помості
Мчиться лицар молодий —
О, прийдь до нас у гості
І прийми у збросносці,
Світлий Юрію святий!

Уляна КРАВЧЕНКО

ПРИВІТ НАШІЙ МАМІ

Серце нам живіше б'ється,
Очі криються сльозою . . .
Мамо, це ж бо з привітанням
Стали ми перед тобою.

О, прийми від нас ті квіти,
Це ж твоє сьогодні свято!
Квіти, скроплені росою,
Скажуть теж тобі багато.

Квіти краще все розкажуть,
Ніж дитяча наша мова,
В надмірі любови, щастя
Ми не знайдем перли-слова.

Щастям нашим будь щаслива,
Бережи, навчай нас жити,
Щоб могли ми, щоб уміли
Скрізь народові служити.

Провідниця ж ти! Веди нас,
Щоб минали тьму лукаву,
Щоб змагали ми до сонця
Любій Вітчині на славу!

Алла КОССОВСЬКА

ВЕСНОЮ В САДКУ

Що цвіте в садку весною?
Ось купками між травою
Жовті крокуси рясні,
Милі гості весняні.

І фіялки, квіти сині,
Наче небо в Україні,
З ніжним листячком зеленим,
Зацвіли в садку у мене.

І тульпани сорокаті,
Наче панночки пихаті,
І конвалії тендітні,
І нарцизи, все привітні,
Запашні, яскравобілі,
Наче з цукру їх зробили.

А в кутку — кущі азалій
Всю красу нам показали,
Зацвіли червоним, білим,
Як чудесний перський килим.

Весь садочок, як у казці,
У весняній сонця ласці.
Скоро зацвіте бузок —
Мило вийти в наш садок!

ГОРОБЧИКОВА РОДИНА

Вставай, не спи, виходь на ґанок.
Ти подивись: весна яка!
Уже горобчик на сніданок
знайшов на грядці червяка.

Вже не летить на підвіконня,
твого насіння не клює,
бо ґрунт огрівся на осонні:
йому комах доволі є.

Тепер горобчик має пару,
удвох визбирують пушок.
В ґаражі он знайшов він шпару,
там мостять хатку для діток.

Ох, буде їм тяжка робота:
ловить комах, давать води,
коли та зграйка жовторота
заджеркотить на всі лади.

А підростуть пискленята-діти,
злетять несміло на дашок.
Як будеш ти тоді радіти,
спостерігаючи пташок!

Як прийде вже пора осіння,
а там зима, завіє сніг —
посиплеш крихіт і насіння
і підгодуєш їх усіх.

Г. ЧОРНОБИЦЬКА

Олександер БІЛОУСЕНКО

ПРИГОДИ ВОВКА НЕСИТОГО

Ілюстрація В. Цимбала

5. ЗЛАКОМИВСЯ НА ОПИХАНЕ

Іде далі й бачить — баран пасеться над яром.

— Здоров, бaране!

— Здоров!

— Я тебе з'їм!

— А що ж ти таке, що будеш мене їсти?

— Я вовк, — каже.

— Та брешеш, — ти собака!

— Ні, їй-же-Богу, — каже, — я вовк.

— А коли ти вовк, то як ти мене їстимеш?

— Як їстиму? Від голови почну та й увесь ти мій, — ось як.

— Е, вовчику! Коли вже наважився мене їсти, то стань краще над оцим яром і рота роззяв, а я сам туди й ускочу.

— Ставаймо, — каже.

От став вовчик над кручею й роззявив рота. А баран, як розженеться, як учистить у лоб, — а вовк беркиць у яр... Добре наївся! Тоді сів сердега та й плаче:

— Чи таке видано, щоб живе м'ясо та само в рот ускочило?

6. ХТО НЕ ЇВШИ — П'Є?

Іде він знову, аж бачить — лежить на дорозі сало. Чоловік його згубив.

Вовк сів та й думає:

— Добре, з'їм я його, а воно солоне, пити схочеться. Піду, спершу нап'юся, а тоді вже стану їсти.

Пішов.

Поки там до річки та від річки, а чоловік оглянувся, що нема сала, повернувся його шукати — коли воно лежить на дорозі. Узяв те сало та й поїхав далі.

Приходить вовк, — нема сала. От він сів та й плаче:

— Хто ж таки, не ївши, п'є!

(Продовження буде)

К. ПЕРЕЛІСНА

НАША РІЧЕЧКА

(До ілюстрації на обкладинці)

**Наша річечка прозора,
Видно аж до дна,
Під водою грає рибка,
Срібна та дрібна.**

**Верби з берега спустили
До води гілля,
У затоці ловить ряску
Каченя-маля.**

**Качка кахкає здалека,
Кличе: „Ках-ках-ках!
Де поділось ти, маленьке?
Не згубись в кущах!"**

**Жабка сіла на камінчик,
Зирка навкруги:
Тут водичка, там латаття,
Далі — береги.**

**Хвиля бавиться, пустунка,
Обмива пісок,
Осока їй щось шепоче,
Чеше свій чубок.**

Г. ЧОРНОБИЦЬКА

ПОСІЯЛИ ГОРОХ

**Ми з бабусею удвох
перебрали ввесь горох.
Не на борщик, не варити —
на насіння.**

**Бо втекла від нас зима,
снігу, холоду нема,
почалась тепер пора
вже весіння.**

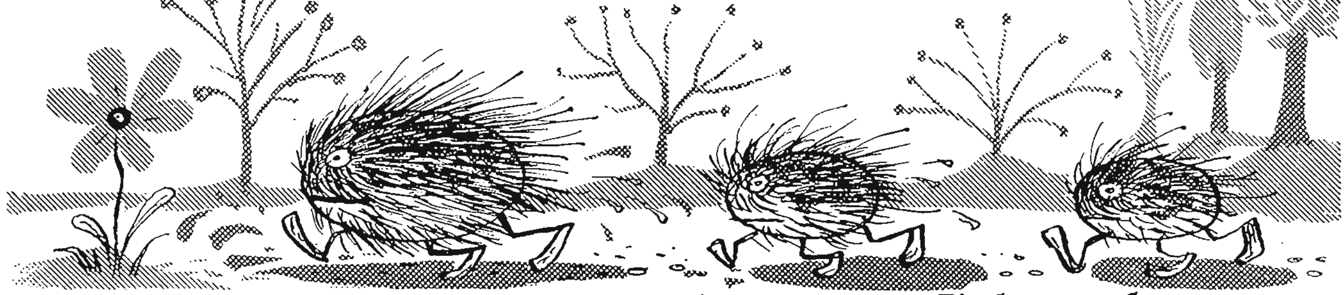
**На городі грядочки,
а між ними стежечки.
Їх копали та рівняли
мама й тато.**

**Стежечки іще м'які
і теплесенькі такі,
я на стежку і босоніж
можу стати.**

**Ми з бабусею удвох
вже посіяли горох
на грядках у землю, теплу
та пухкеньку.**

**Хай же сходить він скоріш,
розпускає цвіт рясніш,
щоб в'язалися стручечки
солоденькі.**

Чап-Чалап

Лісом суне Шарамбура,
Непривітна і понура.

Лізе, тягне за собою
Шарамбурків чорних двоє.

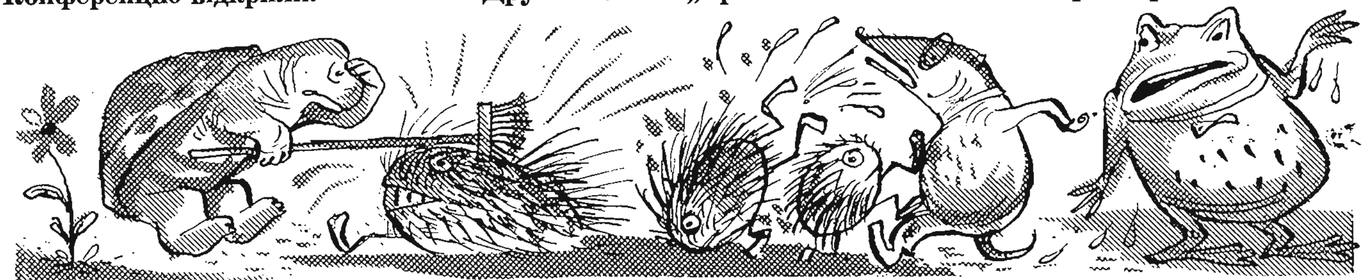
Від баюри до баюри —
Лапу-цапу — Шарамбури.

Професорські в лісі сили
Конференцію відкрили.

Перший каже: „Треба бити!"
Другий каже: „Треба вчити!"

Третій: „Бити чи учити,
А найперше треба вмити!"

Не далися Шарамбури
Приєднати до культури.

Ще й болотом обмастили
Професорські наші сили.

Вчені врадили не ждати,
Шарамбурів з лісу гнати.

Чап-Чалап дістав охоту,
Лісову зібрав піхоту.

Бій великий там зчинився,
Чап-Чалап хоробро бився, —

І прогнали вражих „турків",
Шарамбуру й Шарамбурків.

Відтоді то Шарамбури
Ходять містом попід мури.

По баюрах всюди бродять,
Добрим дітям дуже шкодять.

Чап-Чалапа пам'ятайте, —
Шарамбурів проганяйте!

ЕКО

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

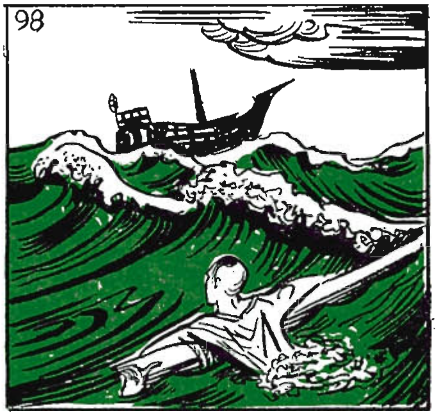
РОЗДІЛ VII: БУРЯ

CHAPTER VII: THE STORM

Борючися з хвилями, Богдан ухопив руками щоглу якогось розбитого корабля.

Steming the current, Bohdan took hold with his hands a mast from some wrecked ship.

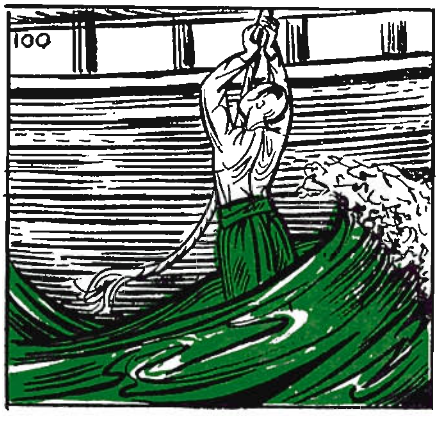
Удосвіта Богдан побачив турецьку ґалеру з обламаною щоглою.

At day break, Bohdan saw nearby a Turkish galley with a broken masthead.

За кораблем тяглася по воді обірвана бурею парусна линва.

In the galley's wake bobbed a broken sail hawser.

По линві Богдан тихцем виповз на поклад.

Up the hawser, Bohdan quietly boosted himself onto the deck.

Один скок — і козак, мов привид, зник між великими бочками.

In one jump the Kozak, like a phantom, vanished among the large barrels.

— Хвала Аллахові! — сказав Балкан-паша, вийшовши вранці на поклад. — Буря минула. Гайда до Каффи!

"Allah, Be Praised!" shouted Pasha Balkan as he walked out on the deck in the morning. The storm is past. Onward to Kaffe!

(Кінець сьомого розділу)
(End of Chapter 7)